

Ramon PLANES I ALBETS

LES ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DE SANT SEBASTIÀ DE SOLSONA I ELS ESQUELLOTS (1606)

Els primers documents de Solsona sobre confraries són dels segles XIII i XIV, però de la de Sant Sebastià no se'n coneixen notícies anteriors a les acaballes del segle XV¹ i no se sap quan fou fundada. La Confraria de Sant Sebastià de la veïna vila de Cardona, fundada ,antigament', l'any 1482 fou dotada de noves ordinacions perquè el ,desordre' l'havia portada a ,total' disminució. Hi podien entrar «totes e qualsevol persones de qualsevol stat, ley e condició que sien, honsevulla sien poblades» i les seves captes es podien estendre a tot el comtat de Cardona —Solsona en formava part— i a tots els llocs dels bisbats d'Urgell i de Vic, raó per la qual aquestes ordinacions foren aprovades i signades pels bisbes d'Urgell i de Vic; aquest manifestà que la seva aprovació no havia de causar perjudici de les confraries que ja existien a la seva diòcesi dedicades al mateix sant; també foren aprovades per Pere de Cardona, arquebisbe de Tarragona i administrador de l'abadia de Santa Maria de Solsona, i pels vicaris generals dels bisbes de Barcelona i Lleida. A més del culte al patró, la confraria cardonina vetllava pels confreres malalts i per les cerimònies associades als seus enterraments².

Les ordinacions de la confraria solsonina de Sant Sebastià, que publico tot seguit, són més tardanes d'un segle que les de Cardona. Contenen un interessant preàmbul, que manifesta que ,antigament', quan Solsona era una vila —abans del 1594, en què fou elevada a ,ciutat' en esdevenir capital de diòcesi—, els cònsols i el Consell municipal havien instituït una Confraria de Sant Sebastià i de Santa Magdalena. Aquesta confraria havia acabat essent anomenada ,Abadiat de Mal Govern' i les seves ordinacions —es deia— regulaven ,moltes coses de burla'. Concretament, es feia esment del «Ray Moxó, com del Jutge, Aguasils y altres demás coses de burla», les quals ara es proposaven de suprimir. Els objectius manifestats pels cònsols en aquestes noves ordinacions de l'any 1606 era «sols dexar les que són convenients y utiloses a la dita confraria, segons la concorència del temps, y assentar les coses que en dita confraria se observen».

Efectivament, aquestes noves ordinacions res no diuen de les manifestacions burlesques apuntades al seu preàmbul. Només hi són esmentats els

---

1. Antoni LLORENS SOLÉ, *La Mare de Déu del Claustre de Solsona. Imatge, devoció, santuari*, Solsona, Impremta Muval, 1966, 94-95.

2. Antoni BACH I RIU, *Ordinacions de la Confraria de Sant Sebastià instituïda en l'església de Sant Vicenç del castell de Cardona*, «Cardener», 1 (desembre 1983), 77-89.

esquellots, en establir «que tots los viudos y viudes que-s casaran, encara que sien viudos ab viudes ho viudos ab fadrines, y fadrins ab viudes, los tals viudos y viudes hagen de pagar sinch sous a la confraria, entenen assò per lo ús y pràctica antiga que als tals los feien sons de esquellots y caldenes en semblants casos».

Aquesta ordinació representa que es pretenia de suprimir els esquellots, als quals es feia referència en passat, tot mantenint, emperò, el pagament de cinc sous a la confraria per part dels nuvis. La voluntat dels cònsols de suprimir aquest i altres costums populars de caire burlesc aixoplugats en la confraria instituïda dins la catedral de Solsona, l'hem d'inscriure en el context dels efectes de les reformes tridentines. La seva aplicació a Solsona vingué molt donada per l'acció dels seus bisbes. En aquest sentit, cal tenir present que aquestes noves ordinacions foren introduïdes sota el govern del primer bisbe de Solsona, Lluís Sans (1594-1612).³

Segons aquestes ordinacions, podien formar part de la confraria tota mena de persones. Les seves finalitats centrals eren dues. D'una banda, vigilar que no es treballés en dies festius. Concretament, s'esmenta aquells que «embastaran animals e aportaran càrregues» i «tindran les botigues ubertes y estenran roba de lli y de llana», a tots els quals els hauria de ser imposat un ban. I, d'una altra, «portar los morts a la sepultura». La confraria era regida per ,priors' i presidida per un ,abat' assistit per vint ,monjos'. Es tracta d'unes denominacions que es retroben en altres confraries de Catalunya dels segles moderns a l'entorn de les quals s'organitzaven els esquellots.⁴

{ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DE SANT SEBASTIÀ 1606}

Solsona, AD, *Confraria de Sant Sebastià*, núm. 38⁵

En nom de la Sanctíssima Trinitat, Pare, Fill y Sant Sperit, tres persones y un sol Déu, y en nom de la gloriosa y sacratíssima Verge Maria sie, amén.

Per quant antigament fonch instituïda per los magnífichs cònsols y Concell de la present ciutat de Celsona, que aleshores ere vila, una devota confraria sots invocació del gloriós màrtir sant Sebastià y de santa Magdalena, en la iglésia de la present ciutat de Solsona, la qual tenie ordinacions y capitulacions de moltes maneres, prenent lo títol de *Abadiat de Mal Govern*, y en les dites ordinacions y capítols esta-

3. Domingo COSTA I BAFARULL, *Memorias de la ciudad de Solsona y su iglesia*, Barcelona, Editorial Balmes 1959, 348-359.

4. Fina PARÉS RIGAU, *Una dedicatòria d'esquellots (Gironès, vers el 1730)*, article publicat en aquest número d'«Arxiu de Textos Catalans Antics».

5. La signatura és la que tenia el document quan el vaig consultar, el 1980; es trobava en el f. 124v del *Llibre dels actes dels censals que quiscn any reb la Confraria de Sant Sebastià, instituïda y fundada en la ecclésia cathedral de la ciutat de Solsona, en la forma devall escrita, posats a instàntia de Joseph Farer, sabater, y Pere Pla, peiraire, priors en lo any de 1622, y Jaume Pla, abat de dita confraria*.

ven ordenades moltes coses de burla que, al present, és necessari haver aquelles de llevar y sols dexar les que són convenients y utiloses a la dita confraria, segons la concorència del temps, y assentar les coses que en dita confraria se observen. Per ço los magnífichs còsols de la dita ciutat, de l'any 1606, han ordenat que les dites capitulacions fossen renovades llevant de aquelles totes aquelles coses que antigament se usaven, concernents a burla y a irisió, així del Rey Moxó com del Jutge, Aguasils y altres demés coses de burla, y assentar les coses utiloses al regiment de dita confraria en lo modo següent.

1. Primo, està ordenat que la dita confraria de Sant Sebastià sie regida per lo abat ho regidor, lo qual tingue vint monjos ho més, si menester seran, los quals hagen de prestar jurament al dit abat de mirar per la utilitat y profit de la confraria.

2. Ítem, que a demés de dit abat y monjos puguen entrar en la confraria totes les persones que volran ésser confreres, pagant un real per a dita confraria.

3. Ítem, que cascun any se elegesquen dos priors y la hu sie dels monjos y, l'altre, dels confreres, los quals priors regesquen dita confraria juntament ab lo dit abat. Y que lo abat, sens los priors, y los priors, sens lo abat, no puguen fer res toque al regiment de la dita confraria en coses de tocar diners y caritats tocants a la confraria.

4. Ítem, que lo abat sie elegit dels monjos a més veus e lo dit abat y monjos tinguen obligació de aportar los cossos dels confreres de la dita confraria, ço és, los que la dita confraria haurà de aportar a la sepultura, sots ban de una lliura de cera.

5. Ítem, que lo dit abat y monjos y cada hu de ells hagen de exequitar los bans de qualsevol persona que en dia de festa, així anyal com solempna y festa de dejuni, y diumenges y totes altres festes que colen en Solsona, embastaran animals e aportaran càrregues; lo ban que los qui contrafaran han de pagar és una lliura de cera, dexant a llibertat de dits abat y monjos de fer la gràcia que volran del dit ban.

6. Ítem, que totes persones que en dites festes tindran les botigues ubertes y estenran roba de lli y de llana, hagen de pagar lo mateix ban, lo qual sie exequitat per dit abat y monjos y per qualsevol d'ells que trobaran dites coses.

7. Ítem, que tots los viudos y viudes que-s casaran, encara que sien viudos ab viudes ho viudos ab fadrines, y fadrins ab viudes, los tals viudos y viudes hagen de pagar sinch sous a la confraria, entenenent assò per lo ús y pràctica antiga que als tals los feien sons de esquellots y caldenes en semblants casos.

8. Ítem, està ordenat que los monjos no hagen de pagar res per ço que antigament sempre se és usat, pus ells aporten lo treball de la confraria, així en exequitar los bans com en portar los morts a la sepultura que la confraria és obligada de aportar.